

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ ДЕЯКИХ ТЕОРЕТИКО-ЛІТЕРАТУРНИХ ПОНЯТЬ

Козлов Є.Д.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

При вивченні теоретико-літературних дисциплін студент-філолог стикається з багатьма труднощами. Одна з них полягає у тому, що деякі базові літературознавчі терміни використовуються різними вченими у відмінних значеннях. Існуючі словники літературознавчих термінів та підручники зі вступу до літературознавства (основ теорії літератури) та теорії літератури певною мірою відбили цю проблему, що, у свою чергу, підкреслює її актуальність.

Ми розглядаємо потрактування таких термінів, як «сюжет» – «фабула» і «метонімія» – «синеκδοxa», дефініції яких ще й досі не визначено однозначно. Зокрема, досі немає єдності у потрактуванні і використанні термінів «фабула» і «сюжет». які нерідко вживаються дослідниками як синонімічні. Досить докладно простежує історію становлення поняття «фабула» С.І. Кормілов у статті «Сюжет», яка увійшла до літературної енциклопедії [1, стб.1048–1050]. На сьогодні найбільш поширеною є думка про те, що сюжет – це система подій у художньому творі, подана у певній послідовності, тоді, як фабула – «випрямлений» сюжет, тобто події, подані у хронологічній послідовності [3, с. 30–32]. Ми вважаємо, що саме таке з такого потрактування цих понять треба виходити при вивченні відповідного навчального матеріалу студентами.

Друга пара понять, які ми розглядаємо у доповіді, – «метонімія» – «синеκδοxa» – вивчається при характеристиці мови художнього твору, зокрема лексичних засобів художньої виразності – тропів. У визначенні синеκδοxa досі ще немає дослідницької єдності. Інколи цей троп розглядається як самостійний, частіше – як різновид метонімії. При цьому немає єдності і щодо того, який саме це різновид – чи то тільки заснований на кількісному зіставленні предметів та явищ», включаючи використання видової назви замість родової та навпаки [2, с. 625], чи то й такий, де також «відбувається перенос із цілого на частину» [4, с. 133]. Вважаємо, що аналіз сучасних джерел дозволяє розглядати синеκδοxa саме як «кількісну метонімію», залишивши перенос із цілого на частину традиційному розумінню метонімії.

Література:

1. Кормілов С.І. Сюжет // Литературная энциклопедия терминов и понятий / под ред. А.Н. Николюкина. М.: НПК «Интелвак», 2001. Стб. 1048–1050.
2. Літературний словник-довідник / за ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. К.: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
3. Основы литературоведения: Учебное пособие для студентов педагогических вузов / под общей редакцией В.П. Мещерякова. М.: Дрофа, 2003. 416 с
4. Хазагеров Г.Г., Лобанов И.Б. Основы теории литературы. Р.-н/Д: Феникс, 2009. 316 с.